

GEÇMİŞİN AYNASINDA

Hatice Bilen Buğra

ÖTÜKEN

Ömrümün ışığı Tarık Buğra'ya

İÇİNDEKİLER

Kabul Günü/ 9

Yuva Kurmak/ 21

Gitmek/ 33

Kıskançlık/ 47

Boşanma Haberi/ 68

Geçmişin Aynasında / 83

Kabul Günü

ODAYA GİRERKEN, “Konuşmanızı böldüm,” dedi Zerrin özür dileyen bir sesle: “Çocuklardan yakamı kurta-ramadım ki!”

Hemen yanı başındaki ev sahibi, “Hepimiz geçirdik o günleri,” dedi, hâlden anlayan bir tavırla, sonra da hafifçe öne geçirdi konuğunu: “Devlet meselelerini hâletmiyoruz ya; bıraktığımız yerden devam ederiz gene.”

Sesteki yumuşaklık Zerrin’in çekingenliğini gideriverdi; ev sahibinin yönlendirdiği yana çevirdi yüzünü. Pencere önündeki yüksek arkalıklı geniş kanepede tek başına oturan yaşlı bir kadının, bir eliyle minderi pat patlayarak kendisini yanına davet ettiğini gördü. Gözleri sanki uzun zamandır görmediği bir yakınına görmüş gibi ıslıl ıslıl parlıyordu.

İçini bir sıcaklık kapladı Zerrin’in. Hiç nazlanmadan yürüyüp kadının yanına oturdu. O sırada ev sahibi, koltuklardaki yerlerini çoktan almış konuklarına; “Tanıştırayım,” dedi yüksek sesle; “Zerrin Hanım! Bizim üst kata taşınan yeni komşumuz.”

Bahçenin serinliğine açılmış penceredeki desenli tülün bahar esintisiyle yüzüne doğru savrulan kıvrımları arasından yaşını kestiremediği bir ses, “Hoş geldin, kızım,” dedi dostlukla: “Aslında bizim sana gelmemiz lâzımdı, ama...”

“Siz de gelirsiniz,” dedi Zerrin; “Ayfer Hanım çağırınca, sizi beklemeden ben geliverdim.”

“Ayfer Hanım komşularını bir araya toplamayı sever,” dedi aynı ses, yüzüne dolanan perdeyi sıyrarak: “Evi geniştir, ama gönlü evinden de geniş.”

“Beni boş verin şimdi,” dedi Ayfer Hanım, konuyu değiştirme telaşıyla: “Zerrin kızımız da beni övesiniz diye topladım sizi buraya zannedecek!”

Kadın, “Yok daha neler!” diye itiraz ederken, onun karşısındaki köşe koltuğunda oturan bir başkası; “Ne kadar övsek de hakkını teslim edemeyiz, Ayfer’in,” dedi; “O bizim Marko Paşa’mızdır.”

“Hah!” dedi, tülün kıvrımlarından bir türlü kurtulamayan kadın: “Hay ömrüne bereket! Bizim için Ayfer, tam da odur! Çünkü o...”

“Hadi.. hadi,” dedi Ayfer Hanım, tatlı-sert: “Beni bırak da, yarım kalan şu hikâyeyi tamamla sen.”

Lafı ağzına tıklan kadın, azarlanmış küçük bir çocuk gibi gücenik, Ayfer Hanıma baktı; odadaki herkesle birlikte Zerrin de kadına:

Altmış beş yetmiş yaşlarında, yüzünün çizgileri iyice derinleşmiş, mavi gözlü, beyaz tenli bir hanımdı. Bembe-yaz namaz tülbendini bir şal gibi omuzlarından aşağılara salmış, iki ucunu önünde birleştirmişti. Yüzündeki o küskün çocuk ifadesi, bakışlarına daha dokunaklı bir anlam katmıştı. Duruşunda çok hırpalanmış, çok acı çekmiş birinin içli, kırgın edası vardı. Geniş ve ıssız bir boşlukta tek başına kalmış gibi çaresiz görünüyordu. Kendisine, “Hadi!” diyen Ayfer Hanıma, hâl diliyle, bunun hiç de kolay olmadığını anlatmak ister gibi bakıyordu.

Bu bakışta, aralarına bir yabancıнын katılmasından duyulan bir tedirginlikten ziyade, özel ve mahrem olanı ortalığa dökmek istemeyen bir içe çekiliş vardı. Geçip gitmiş olsa da, her hatırlayışta ve anlatışta yeniden tazelenen bir acıyı deşmekten korkar gibiydi.

Kadının hâli Zerrin'i de meraklandırmıştı. O merakla kendi düşüncesinin derinliklerinde kaybolmuş suskun kadına bir daha baktı:

Alnı kırış kırıştı. Düşündüğünü ya da hissettiğini söze dökememenin sıkıntısı içindeydi.

Sabırsızlanan Ayfer Hanım, "Hadi Remziye.. çıkarma canımızı," dedi, sesinde kızgınlıktan çok, yüreklendirmek isteyen bir sıcaklıkla.

Odada, konuşsun diye ağzının içine bakılan kadından başka, çeşitli yaşlarda beş kadın daha vardı. Aralarında en genç ve yabancı olan Zerrin'di. 'Benim yüzümden mi konuşmuyor acaba?' diye endişelendiği için başını öne eğmişti. Sanki yüzüne bakmazsa kadının tereddüdü geçiverecekti.

Ne var ki kararlı bir suskunluk içindeki Remziye Hanım'ın ağzını açmaya niyeti yoktu. Parmaklarını teker teker çıtlatıyor, nefeslerin tutulduğu odayı sinir bozucu bir çıtırtıyla dolduruyordu.

Kendisini tuhaf bir oyunun içine düşmüş gibi hisseden Zerrin, oyalanmak için çevresinde gezdirdi gözlerini:

Oda genişti. Somon rengi saten boyalı duvarlara kurutulmuş çiçeklerden yapılmış tablolar, çerçevenilmiş aile fotoğrafları, ressamı bilinmeyen manzara resimlerinin kopyaları asılmış, pencere önlerindeki kalorifer peteklerinin üstündeki mermerlere saksılar sıralanmıştı. Çingene pembesine, kırmızıya, mora ve buz beyazına durmuş saksı çiçeklerinin saldığı uçuk bir rayiha açık pencereden içeri dolan temiz havaya karışıyor; bu buğulu ve büyümlü koku odayı ve içindekileri bir geçmiş zaman sisine buluyordu.

Bu gizemli atmosfer içinde hiç sızlanmadan bekleyen kadınlara şöyle bir baktı Zerrin: Hepsisi de çileye talip olanların mütevekkil hâli içinde, dünya ötesi bir eşikte kalmış gibiydiler. Yazgısını sezen ve ona razı olanların teslimiyetiyle, özledikleri ve bekledikleri bir şeylerin içinde

erimeye hazır ve istekli görünüyorlardı. Sanki birazdan bir tören başlayacak; hâtıraların aynasında geçmişlerini izler gibi dalgın, hülyalı kadınlar da, bir vedadan çok, bir kavuşmayı andıran bu ânın hazzını çıkaracaklardı.

Giderek esrarlı bir hâl alan bu oyunun başlamasının ne kadar süreceğini kestiremeyen Zerrin, yeniden duvarlara çevirdi bakışlarını:

Tam karşısındaki duvarın orta yerinde kocaman bir duvar saati asılıyordu. Bugün sadece müzelerde görebileceğimiz türden iç içe geçmiş çifte kadranlı, dış kadrandaki sayılar şimdi kullandığımız rakamlarla, iç kadrandakilerse Arapça yazılmış, ahşap mobilyalı saatin sarkacı durdurulmuştu. Susturulan saat odanın sessizliğini derinleştirip içindeki her şeyi bu dünyaya ait olmaktan çıkarmıştı. İçinde kalan efsunlu aydınlık, solmuş ve ışıksız kalmış bir güneş gibi, yansımaya devam ediyordu.

Zerrin, akrebi on birin, yelkovanı dördün üzerinde duran saatin çiçekli minesine bakarak, bilinçli bir akıl zamanı yeniden kurgulamak istese, ancak bu kadar denk düşürebilir diye düşünüyordu ki, beyaz tülbentli kadın, tıpkı eski zamanların Alaturka saatleri gibi ayarlama rabitalıymış da kurulup işleyişine izin verilmişçesine konuşmaya başladı:

“Benim gençliğimde köyde komşusundan bir kazma fazlası olan zengin sayılırdı; öyle fakirlik vardı yani,” dedi, birden bire, yarım bıraktığı cümlesini tamamlar gibi.

Solgun yüzünde ince bir hüznün, hafifçe kırıştırdığı gözlerinde mavi bir ışık vardı. Bu ışık yüzündeki hüzne içe dokunan bir eda katmıştı.

“Herkes sahip olduğu bir avuç toprağa ne ekerse, onu yerdı,” diye devam etti kadın, nezleli, tıkanık sesiyle.

“O da ektiği bitecek kadar talihliyse tabii; çünkü kimi zaman toprağa ektiği de güdük kalırdı. Fukaralıktan, yokluktan evlerde herkes birbirini fazlalık görürdü. Gençler yaşlılar ölsün diye bekler, yaşlılar da gençler eşek gibi

çalışsın, ama hiç yemek yemesin isterdi. Erkek çocuklar daha sesleri kalınlaşmadan babalarıyla gurbete çıkar, kızlar da on dördüne varmadan gelin edilirdi ki, sofradan bir kaşık eksilsin. O yüzden beni de on dördümde kocaya verdi babam, gider misin, diye sormadı bile.”

Ağzından çıkan son sözcükle birlikte sesli sesli güldü: Sesindeki utangaç neşe, odadaki ağır ve durgun havayı dalgalandırdı. Dinleyici kadınların öne düşen omuzları dikleşti. Az önceki ezik, suçlu hâllerinden sıyrıldılar.

Hiç tanımadığı insanların arasında, hiç yaşamadığı zamanların macerasına kulak misafiri olmak Zerrin’in heyecanını artırmıştı. Oturuşunu değiştirip yeniden kadına mıhladı bakışlarını:

“Ben de ne diyorum,” diyerek konuşmasını sürdürdü kadın; “ne sorması, bana söylemedi bile. Hoş, söyleseydi de ben sanki itiraz edecektim. Nerde o yürek? O zaman âdet öyleydi; kızlar, daha ergenliğe adım atmadan, evde fazladan bir kürek, fazladan bir maşaymış gibi, ilk isteyene verilirdi. Kör, topal.. dul, bekâr; genç, ihtiyar hiç fark etmez. Yeter ki biri istesin, böylece evden bir boğaz eksilsin!”

Bastırılmış bir öfke sesini titretti. O titreşim odanın gölgeleri arasında üşütücü bir esinti hâlinde dolaşıp dağıldı. Umut ve umutsuzluk, sabır ve sabırsızlık, üzüntü ve çaresizlik katılaşıp havada asılı kaldı.

“Köylük yerde herkes birbirini tanır gerçi, ama oğlanlar hep gurbette, kızlar hep içerlerde olduğu için, kimse kimsenin büyüdüğünü görmez. Ama evleneceğin kişinin çocukluğunu bilmek bile bir talihtir kimi zaman. Halbuki ben babamın beni verdiği adamı hiç tanıımıyordum,” dedi kırgın bir sesle.

Şimdi yüzü koyu bir kederle gölgelenmişti. Sağ elini telaşla kirpik uçlarında gezdirdi. Islanan parmak uçlarını

tülbendine sildi. Boğazını temizledi, böylece yeniden konuşacak zamanı ve gücü kazanmış oldu:

“Fukaralıktan, garibanlıktan dolayı ömrü gurbette geçmiş, kazık kadar olduğu hâlde evlenememiş biri olduğunu duymuştum sadece. Öylelerine köylük yerde bile kimse kız vermez aslında, ama babam, güya beni düşünmüş; bu adamın anası babası yok, kızım rahat eder zannetmiş.”

İçinde birikmiş kırgınlık, kızgınlık, hayâl kırıklığı ve hüsrana benzer ne varsa boşaltmak ister gibi soluğunu gürültülü bir şekilde bıraktı. Başını kaldırıp kendisini dinleyenlerin yüzüne tek tek baktı. Bakışlarında görme isteğinden çok, anlattıklarından dolayı bağışlanmayı dilemiş, sonra da çekip gitme arzusu seziliyordu. Bir daha hiç konuşmayacakmışçasına dudakları sımsıkı kapalıydı, ama bu hâli de uzun sürmedi:

“Gelin almaya gelecek kimsesi yoktu da, kendi amcamın yanına katıp onun ayağına gönderdiler beni,” dedi nefretten katılmış bir sesle.

“Evden çıkarken de annem koltuğumun altına bir bağ çıra sokuşturup elime de bir kutu kibrit tutuşturdu çeyiz olarak. İlk defa kulübesinin önünde gördüm adamın yüzünü. Görür görmez de ikrah ettim ondan: Nerdeyse babam yaşında, karga burunlu, sırık gibi bir herif. Urbası buruş buruş, ayakkabıları küçük bir bebek tabutu kadar. O nefret ve tiksinti bir daha çıkmadı yüreğimden. Bir türlü ısınmadım ona. Zaten o da hepten soğumam için elinden geleni ardına komadı.”

Pis bir şey değmiş de siliyormuş gibi, parmaklarını hızla dudaklarının üstünden geçirdi. Duyduğu tiksinti yüzünü kırış kırış yapmıştı. Bir süre, içindeki bulantının yatışmasını bekler gibi, sustu.

“Daha üç günlük gelin idim; yemeğin dibini yaktım diye dövdü beni, hem de öyle bir dövdü ki, bir hafta yerimden doğrulamadım. O vaziyette, öylece bırakıp gitti

beni. Yaz başıydı, herkes yaylaya çıkmış, seslensem sesimi duyuracak kimse yok köyde.

Ne cehenneme gitti, bilmem; tam on beş gün sonra geri döndü. Bu sefer de suratım asık diye dövdü beni. Kadın dediğin beş dakikadan fazla sürdürmezmiş hırsını. Benim suratımsa mahkeme duvarı gibiymiş. Sanki çok güzel bir hâlde bıraktı beni de gülerek karşılayacaktım onu.”

Birden bire, “Ey Allah’tan korkmaz!” diye bağırды, öfkeden tizleşmiş bir sesle.

“Ben kadın mıydım o zaman, daha on dördüne yeni basmış bir çocuk idim, hem de o güne kadar evin öteki odasında bile yalnız kalmamış bir çocuk! Beni bir başıma, üstelik yara bere içinde bırakıp gittin. Şimdi keyfin öyle istedi, döndün diye boynuna sarılacağım, he mi? Yok öyle yağma!”

Kafa tutan sesi odanın sessizliğinde yankılandı. Bütün yüzlere, “Hah şöyle!” diyen bir rahatlama yayıldı.

“Öyle dedim de ne oldu? Dayağı gene ben yedim,” dedi, dinleyenlerini hayâl kırıklığına uğratarak:

“O günden sonra da, yok suratın beş karış deyip dövdü; yok yan bastın deyip dövdü; yok sağa baktın deyip dövdü. Dövdü de dövdü, imansız!”

Sol eliyle kaburgalarına vurarak, “Şu kemiklerimin dili olsa da, söylese; her birinde o firavunun yumruklarının izi var.”

Odadaki kadınlar, dehşetten taşlaşmış bir hâlde, çıt çıkarmadan dinliyorlardı.

“Bir de korkunç kıskançtı mendebur. Evin içinde bile başımı kaldırmaya korkardım, çünkü ‘kime bakmak için kaldırdın başını?’ diye sorabilirdi. Beni küçücük çocuklarla bir başıma bırakıp gurbete çıktığı zaman korkumdan sabahlara kadar uyuyamazdım. Kapıları sürgüler, evde ağır ne varsa arkasına yığardım. Çünkü mazallah eve hırsız girse, inanmaz da, adamı içeri sen aldın diye beni suçlardı o ruh hastası.”

Damarlarından kanı çekiliyormuş gibi vücudunun uyuşmaya başladığını hisseden Zerrin, zihnini uyanık tutmak ve anlatılanları dinç bir kafayla dinlemek arzusuyla okuduğu romanları, izlediği filmleri aklından geçirmeye başladı. Hafızasını ne kadar zorlasa da hiç birinde kadının anlattıklarıyla örtüşen yahut da bir nebzecek olsun onları anıştıran bir pasaj ya da sahne bulamadı.

Başına gelenleri hiç çekinmeden, bütün çıplaklığıyla ve samimiyetle anlatan kadına, acıma, merhamet, kızgınlık ve öfke karışımı bir duyguyla yeniden baktı:

Torunlarına masal anlatan bir ninenin sükûneti içinde, ellerini kucağında birleştirmiş, yerdeki Bünyan halısının çiçeklerine dalıp gitmişti kadın. Alnının ortasında mavi bir damar seğirip duruyordu.

Bahçeden serçelerin cıvıltısı, çocukların bağirtısı geliyordu. İkinci vaktinin yumuşamış ışığında odadaki eşya renk ve şekil değiştiriyor, gölgeler uzuyor, zaman usul usul akıp gidiyordu. Dışarıda bütün sesleri, kokuları ve kıpırtılarıyla devam eden hayat içerde durmuş, her şey bir başka boyut kazanıp bir başka zamana geçmiş gibi görünüyordu.

Kendi hikâyesini bir eski zaman masalı gibi anlatan kadının sesinden, yüzünden, ellerinden, duruşundan, dahası bütün varlığından yayılan ve odadaki her şeye sinen kederin ağırlaştırdığı havada nefes almak zorlaşıyordu.

Anlattıklarıyla herkesin içini isyanla, öfkeyle, nefretle ve merhametle dolduran kadın, “Vücudumdaki yaralar iyileşti, ama yüreğimdekiler.. asla,” diye devam etti, durgun bir sesle.

“O zamanlar şimdiki gibi boşanmak, yapamadım deyip baba ocağına geri dönmek yok. Zaten dönsen de, niye geldin diye, bir araba dayak da orda yerdin. İki taraflı bir zulüm: Burada kalırsın kocan döver, oraya gidersin baban döver. Analar babalar evlatlarından bir tas çorbayı esirger.

Bunu bildiğim için, ben de her eziyete, çileye katlandım da geri dönmedim. Gerçi gidecek olsam o adam gelip beni bulur, öldürürdü. Tam bir deliydi o. Ondandır o kadar korkardım ki gölgesi eşige düşse ödümler patlardı.”

Ansızın ürktülmüş gibi oturduğu yerde büzülüyordu. Küçük bir çocuk çaresizliği içinde, tutunacak bir dal aranırcasına çevresine bakındı. Bir süre öylece sustuktan sonra;

“Yaşamamın tek sebebi çocuklarımdı,” dedi.

Sesi de görünüşüne uygun, cılız ve mecalsiz çıkmıştı.

“Dört elle sarıldım onlara; gün gelir oğullarım, beni bu zalimin zarbından kurtarırlar dedim, ama o adam, döverken, beni elinden almak için araya giren her çocuğumu evden kovdu. Giden bir daha geri dönmedi. Gene de pişman olup, bir kez olsun, geri dönün, demedi evlatlarıma. Onca kederime bir de hasreti ekledi vicdansız.

Zaten hiçbirini sevmezdi. Sevgi diye bir şey bilmezdi ki. Yüreği taştan, vicdanı mermerdendi. Hiçbir doğumunda yanıma gelmedi. Hiçbir çocuğumun yüzündeki mendilli kaldırıp da, bir kerecik olsun, yüzüne bakmadı. Kırk iki sene aynı evde yaşadık da, bir kere olsun benimle aynı sofraya oturmadı, bir gece olsun aynı yatakta yatmadı.”

Ayfer Hanım, dayanamayıp,

“Eee.. çocuklar nasıl oldu? diye sordu.

Kendisi de dâhil herkes güldü.

“Canı istedi mi yattığı yerden odamın duvarını tekmeledi hayvan. Hele bir gitme, kemiklerini kırardı alimallah!”

Aşağılanmanın bu denlisi Zerrin’in midesini altüst etmişti. Kusmamak için eliyle ağzını kapatarak banyoya koştu. Yüzüne bol bol su çarptı. Sinirlerinin yatışmasını bekledi. Geri döndüğü zaman, genç oluşuna, aralarına yeni katılışına, yaptığının haddini bilmezlik sayılacağına falan aldırmadan;

“Kusura bakmayın ama öyle duvarı tekmelediği zaman bir odun alıp da ayaklarını niye kırmadınız o hayvanın?” diye sordu.

“Ah yavrurum,” dedi kadın, acırmış gibi: “İstemedim mi sanıyorsun? Sadece ayaklarını değil, kafasını da kırıp parçalamak istedim, ama öyle korkutulmuştum, öyle yalnız ve çaresiz bırakılmıştım ki, o cesareti bir türlü bulamadım.

Tek yapabildiğim ağlamak ve dua etmektir: Gece gündüz Allah’a yalvarırdım, bu Allahsızın elinden kurtar beni Allah’ım ne olur! Onsuz bir gün yaşayayım da, sonra canımı al benim! Yeter ki bir gün, tek bir gün, onun olmadığı bir dünyada yaşayayım.

Gün oldu, onun canını almadın, bari benimkini al diye isyan ettim Allah’a; gün oldu kendi canıma kıyayım da kurtulayım dedim; ama sonra, bu dünyam zindan oldu, bari ötekisi cehennem olmasın diye vazgeçtim. Bazı geceler, uyurken, şunun üstüne bir kazan haşlak su dökeyim de geberip gitsin diye düşündüğüm de oldu, ama yapamadım.”

Derin bir iç geçirdi. Sonra birden, komik bir şey hatırlamış gibi, gülerek;

“Yalnız bir seferinde, o da ölmeden birkaç ay önce, bana vurmak üzere yerdeki küreği almaya çalışırken, ben ondan önce davrandım da kaptım küreği, kaldırıp var gücümle sırtına indirdim,” dedi büyük bir keyifle.

“Ne kadar da nazlıydı canı: Oyyy öldüm, oyy geberdim diye yeri göğü inletti. O öyle yerlerde debelenirken, ben karşısına geçip, nasıl oluyormuş, diye sordum: Demek ki güçsüz birini dövmek erkeklik değilmiş.

Nasıl olsa yerden kalkıp da beni dövmeyecek kadar moruklaşmıştı artık. Pabucun pahalı olduğunu o gün anladı da bir daha üstüme gelmedi. Süt dökmüş kedi gibi dolandı ortalıkta. Zaten birkaç hafta sonra da, aşağı yoldan eve doğru gelirken, yanından son sürat geçen bir kamyono-

nun rüzgârından devrilip kalça kemiğini kırdı. Beş ay da yatakta baktım ona. İyileşip ayağa kalkmadan da öldü.

Odanın ortasına uzattığım cesedine bakıp bakıp da öldüğüne bir türlü inanmamıştım. Ölmez bu domuz, beni sınıyor, diyordum. Ancak avlunun bir köşesinde yıkanan cenazesi tabuta konup da camiye götürülünce inandım öldüğüne. O zaman, Yasin-Tebareke okumak için eve doluşan kalabalığın ortasında, ayıp olur, millet laf eder diye hiç umursamadan, yere diz çöküp ellerimi göğe açtım:

Hey Ya Rabbim sana nihayetsiz şükürler olsun, diye haykırdım: Hele şükür, Besim denen zebani artık bu dünyada yok! Şükürler olsun Allah'ım!

Sonra da kalkıp iki rekât şükür namazı kıldım. Haftası dolmadan da büyük oğlumun peşine takılıp buralara geldim.”

“Ne ağzı sıkı kadınmışsın be Remziye,” dedi Ayfer Hanım; “Kaç yıllık komşuyuz şurda, bu güne kadar tek kelime etmedin. Nasıl sakladın bunca şeyi içinde?”

“Öyle ballandıra ballandıra anlatacak bir hayatım olmadı benim,” dedi Remziye Hanım, utangaç ve ezik. “Asıl İffet anlatsın da siz evlilik neymiş görün.”

Son cümlesini, Zerrin'in yanında oturan kadına manidarca bakarak söylemişti.

“Çay molasından sonra,” dedi Ayfer Hanım, işaret edilen kadına doğru dönerek:

“Nasılsa vaktimiz bol, aramızda kocası ve küçük çocukları olan bir tek Zerrin kızımız var. Çayını içtikten sonra, isterse, onu serbest bırakırız.”

Dinlediklerinin etkisinden henüz sıyrılamayan Zerrin, ev sahibine yardım etmek üzere kalkacakken yanında oturan İffet Hanımın;

“Kocan ne iş yapar, kızım?” diye sorduğunu duydu.

“Öğretmen,” dedi Zerrin, bedenini hafifçe ona doğru çevirerek.

‘Anladım,’ dercesine başını sallamakla yetindi İffet Hanım.

“Ya sizin eşiniz?” diye sordu Zerrin, öylesine.

“Bilmem,” dedi İffet Hanım, soğuk ve ilgisiz bir sesle. Hiç tanımadığı birinden söz ediyordu sanki.

“Nasıl yani?”

“On dört senedir haber almadım ondan.”

Uzun bir, ‘Aaa,’ sesi çıktı Zerrin’in ağzından. Şaşkınlıktan küçük dilini yutmuş gibiydi.

Cevabının karşısındakinde yarattığı etkiyi keyifle seyreten İffet Hanım,

“Öldü,” dedi, sakin sakin.

Kadının şaka yaptığını zanneden Zerrin, güldü.

“Gül kızım, gül,” dedi İffet Hanım, yüreklendirircesine:

“On dört senedir ben de gülüyorum.”

Tam o sırada elinde çay tepsisiyle odaya giren Ayfer Hanım, “Dur, dur,” dedi; “bize de anlat, biz de gülelim.”

“Aha,” dedi İffet Hanım; “özetini geçtim size hayatımın; gerisini ârif olan anlar.”